

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1257656/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב יעקב זמיר, הרב אברהם שינדלר, הרב ציון לוזיאילוז

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד תמר רובין)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אבשלום נגר)

הנדון: טובת ילדי אסיר במניעת קשר עם הטוענים כי פגע מינית בבן משפחתם;
בחינת הסכמים במשקפי טובת הילדים

פסק דין

לפנינו ערעור על החלטתו של בית הדין האזורי מתאריך ח' בטבת התש"ף (5.1.20) שלפיה על האישה לקיים את סעיפי הסכם הגירושין שעליו חתמה בתאריך כ"ו באלול התשע"ט (26.9.19), ובכללם את סעיפים 12 ו-15 (ד) המגבילים את האישה הן במפגשי הילדים המשותפים עם משפחת [ו'], הן שלא תכניס לביתה (שבו היא מתגוררת עם הילדים המשותפים) גברים זרים. כמו כן, במסגרת החלטת בית הדין הנ"ל נקבע שהעובדת הסוציאלית של בית הכלא איילון שבו מרצה האיש את עונשו תפקח על הסדרי השהות של האב עם ילדיו.

על החלטה זו הוגש הערעור שלפנינו שבו כמה חלקים. להלן נתייחס לכל אחד מחלקי הערעור בנפרד.

א. קביעת הסדרי השהות בסיוע שירותי הרווחה בעיר מגורי הילדים ולא העובדת הסוציאלית של בית הסוהר שבו כלוא האב

בית הדין האזורי השתמש בשירותי העובדת הסוציאלית של בית הכלא כדי לקבוע את הסדרי השהות הראויים ואת אופן קיומם ואת הפיקוח עליהם. על כך מלינה המערערת, שכיוון שהילדים מתגוררים ב[ב'] יש להשתמש בשירותי הרווחה המקומיים, המכירים את הנפשות הפועלות היטב, ולא בשירותי העובדת הסוציאלית שבבית הכלא שאינה יכולה להכיר את הילדים כדי להמליץ על הסדרי השהות, מעבר להיכרות עם המשיב, האסיר.

חלק זה של הערעור מוטב שלא היה מוגש לפנינו אלא כבקשה לפני בית הדין האזורי, שאין לנו ספק שהיה נענה לבקשה והיה מערב את שירותי הרווחה המקומיים. לא מצאנו בהחלטה המונחת לפנינו משום דחייה כל שהיא של בקשה מעין זו, המצדיקה את הגשת הערעור בעניין זה.

ראוי לציין שבא כוח המשיב נתן את הסכמתו המלאה לצעד שכזה, שקביעת הסדרי השהות ואופן ביצועם יומלצו וייקבעו בשיתוף פעולה בין עובדת סוציאלית בית הכלא איילון לבין עובדת סוציאלית משירותי הרווחה [ב'].

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ובכן, כאשר לחלק זה של הערעור, בהתאם לאמור, אין בדברנו כאן משום קבלת הערעור או דחייתו.

מכל מקום, בהסכמת המשיב (באמצעות בא כוחו), יפנה כבוד בית הדין האזורי לשירותי הרווחה ב[ב'] לקבלת תסקיר מעודכן, תוך כדי שיתוף פעולה עם העובדת הסוציאלית של בית הכלא אילון, ובו המלצות על הסדרי השהות של הילדים עם אביהם ואופן קיומם בכפוף לתנאים של שירות בתי הסוהר.

עד לקבלת התסקיר יתקיימו הסדרי השהות במתכונת הנוכחית.

ב. הרחקת הילדים ממשפחה הטוענת כי אביהם פגע מינית באחד מילדיה

במסגרת ההחלטה נשואת הערעור, נדחתה בקשת המערערת לביטולו של סעיף 12 להסכם הגירושין. סעיף 12 להסכם הגירושין קובע:

האשה מתחייבת לא לאפשר לילדים לבקר בבית הרב [ו'], וכן לא לאפשר להיפגש בשום צורה עם כל משפחת הרב [ו'], וכן לא לשיחות טלפוניות. הצדדים מתחייבים להתייצב לדיון לבקשת האיש לצו הרחקה קבוע ממשפחת הרב [ו'] ולפעול בהתאם להוראות בית הדין.

בח' בטבת התש"ף (5.1.20) התקיים דיון בהתאם לאמור בסיפא של סעיף זה, ובסופו של הדיון הוחלט בעניין זה כלהלן:

האם תקיים את האמור בסעיף 12 להסכם הגירושין שבין הצדדים, אף אם לא תינתן כעת הוראה לצו הרחקה בפועל. בית הדין סבור כי אם האם חתמה על סעיף זה בזמנו, אזי כנראה אף היא הבינה או הסכימה כי כך טובת הילדים במצב הנתון (שקיימת טענה לפגיעה מינית של האב במילדי משפחת [ו']), כך שאף בית הדין סבור כי טובת הילדים היא שלא להיפגש עם משפחה זו, הטוענת כי התובע פגע מינית בבתם, שהרי ההשלכות לכך כנגד האב, והחשש מפגיעה בילדים בשל טענות והאשמות שיועברו לידיעתם על ידי משפחת [ו'] ברורים.

כנגד החלטה זו מלינה המערערת בחלק זה של הערעור וטוענת שהסכמתה לסעיף הנ"ל בהסכם נבעה רק מהצורך שלה לקבל את גיטה כשהמשיב איים שאם לא תסכים יסרב לסידור הגט (מתועד בפרוטוקול הדיון). המערערת טוענת שמשפחת [ו'] היא המשפחה המאמצת שלה כגורת וילדיה נעזרים במעטפת שמשפחת [ו'] מעניקה להם, וכל הסכמתה לחתום על הסעיף הנ"ל נבעה רק מהלחץ שבו הייתה שרויה בחששה מעיגונה על ידי הבעל האסיר השפוט לכמה שנות מאסר 'ועוד היד נטויה' בשל תלונות חדשות שהוגשו נגדו. משכך, מבקשת המערערת לבטל את הסעיף הנ"ל שבהסכם.

לאחר שמיעת דברי באי כוח הצדדים, ולאחר העיון המדוקדק בהחלטה נשואת הערעור אנו דוחים את החלק הזה של הערעור.

דחיית הבקשה של האישה על ידי בית הדין האזורי לא נובעת רק מחתימת האישה על סעיף זה שבהסכם (ואין לאחר הסכם ולא כלום), אלא בעיקר מטובת הילדים ומזכותו היסודית של האב ככל הורה אחר בחינוך ילדיו ובדאגה לבריאותם הנפשית של הילדים. אילו החלטתו של בית הדין הייתה נשענת רק על שהמחויבות המדוברת נחתמה בהסכם, היה מקום לדון בקביעה זו – בתוקפו של סעיף שכזה מבחינה משפטית-הלכתית, בתחולתו הגורף לאורך ימים ושנים וביכולת האכיפה המשפטית שלו, ובפרט בהיותו מטיל מגבלות על הילדים עצמם. אבל כאמור, החלטת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין נשענת בעיקרה על טובת הילדים ויחסם אל אביהם. ההסכם הוא רק אינדיקציה לאימות חששו של בית הדין. לכן איננו רואים צורך במסגרת הנוכחית לדון בתוקפו המשפטי-ההלכתי של סעיף שכזה.

בית הדין האזורי, הן בדיון שקדם לעריכת ההסכם, והן בשעת חתימתו, התרשם באופן חד-משמעי שחששו של האב, שהקשר של ילדיו עם משפחת [ו'], נוכח טענותיה שהאב פגע או הטריד מינית את אחד מילדיה, יוביל בהכרח להכפשת שמו והשפלתו בעיני ילדיו עד עפר מבלי יכולת קום, ובפרט שמדובר בילדים רכים שמשופעים מכל מה שנאמר בפניהם, מוצדק.

בית הדין הנוכחי כערכאת ערעור לא מתערב בהתרשמויות מעין אלו שעליהן אמון בית הדין האזורי שלפניו מתנהל ההליך. מכל מקום בתיק שלפנינו, בהתחשב בנסיבות שנחשפו לפנינו, גם לדעתנו החשש המדובר הוא חשש מוצק והוא יותר מסביר.

וכאמור בהחלטה נשואת הערעור, הסכמת האישה לחתום בשעתו על הסעיף האמור, על אף הקושי הגדול שבקימו, מצביעה כאלף עדים שגם בעיניה מדובר בחשש מוצק. אשר על כן, יש לנו יסוד להניח שגם אילולי החתימה על הסעיף הנ"ל בהסכם בית הדין האזורי היה עשוי להוציא החלטה המונעת את הקשר האמור, אם היה האב מגיש בקשה שכזו.

הקשר המיטבי, עד כמה שאפשר, של ילדים עם הוריהם גם אם נכשלו ונפלו, ועתידיים לקום מנפילתם, הוא חשוב ביותר לבריאות הנפשית של הילדים לאורך ימים ושנים. הקשר היום-יומי של ילדים עם מי שמכפיש את אביהם, ובפרט בסוג העבירות המדוברות, יכול לצלק את נפש הילדים לכל ימי חייהם. לכן, מיעוט מפגשים מעין אלו הוא טובת הילדים ללא ספק.

העובדה שבית דין האזורי העלה את האפשרות להוציא צו הרחקה גורף של משפחת [ו'] מילדי משפחת המערער, מעידה על כך שמדובר בחשש מוצק וממשי לפגיעה בילדים.

מעבר לאמור, באשר לטובת הילדים כשלעצמה, לדעתנו, הזכות של כל הורה אף אם הוא לא המשמורן ואף אם הוא בבית הסוהר להיות מעורב בחינוכם של ילדיו, במה שתלוי בו, היא זכות הורית יסודית. הקביעה מהי טובת הילדים בכל מיני מצבים היא בתחום אחריותם של שני ההורים המשמשים כאפוטרופוסים טבעיים גם לאחר גירושין. העובדה שההורים התגרשו אינה מבטלת את הזכות הזו, ואינה מעניקה את הזכות הבלעדית להורה המשמורן. ולכן, בחירת סוג המוסד החינוכי שבו יתחנכו הילדים, נתונה לשני הוריהם. כך גם מתן טיפולים חריגים דורשת את האישור של שני ההורים (וגם אם הוא מרצה עונש מאסר בבית כלא). בכלל האחריות הזו של שני ההורים, היא גם הדרישה המדוברת בתיק שלפנינו, שהילדים לא יהיו חשופים להכפשות והשפלות של אביהם, מה שיכול להתרחש במפגש עם משפחת [ו'], גם מבלי משים. כל האמור הוא בתנאי שזה לא פוגע בטובת הילדים במישורים אחרים. בית הדין האזורי התרשם שהילדים המשותפים יכולים להתארח אצל משפחות אחרות וליצור קשר עם ילדי אחרים ולא דווקא עם משפחה שיש לה טענות קשות ביותר כנגד אביהם. כאמור, איננו מתערבים בהתרשמות זו.

ויש להוסיף גם את זאת, שככל שהצדדים לא היו מתגרשים הייתה האישה נענית לבקשת האב לנתק קשר עם אותה משפחה, כדרישה צודקת, וכפי שהתרשם בית הדין האזורי שיש הצדקה לדרישת האב. העובדה שהצדדים התגרשו והאב נמצא בבית הסוהר רחוק מיכולת פיקוח, לא תשלול ממנו זכות יסוד שכזו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ובכן, לענייננו, טובת הקטינים וזכותו של האב לקשר 'בריא' איתם, שהיא בעצמה טובת הקטינים, הן שעמדו בבסיס ההחלטה למנוע את הקשר של הילדים עם משפחת [ו']. ומשכך אנו דוחים חלק זה של הערעור.

ג. הכנסת גברים לבית מגורי האישה והילדים למרות ההסכם

במסגרת ההחלטה נשואת הערעור נדחתה אף בקשת המערערת לביטולו של סעיף 15(ד) להסכם. בסעיף זה הוסכם לכאורה שהאישה לא תכניס לבית שבו היא מתגוררת עם הילדים אנשים זרים. הבית המדובר הוא בית מושכר, שהמשיב לא משתתף בדמי השכירות שלו ולכן המניעה להכנסת אנשים לבית אינה נשענת על הבעלות הקניינית שלו אלא היא חלק מהסכם הגירושין שבין הצדדים.

המערערת טוענת לביטולו של סעיף זה, שכן לא יעלה על הדעת שהבעל שכבר נתגרש ממנה יוכל להגביל אותה לכל ימי חייה בהכנסת אנשים לביתה, וכפי הנטען בסעיף הקודם, חתימתה על הסעיף הנ"ל נעשתה רק לצורך קבלת הגט מחשש לעיגונה על ידו.

בית הדין עיין בהחלטה נשואת הערעור, ולא נמצאה בה התייחסות לשאלת הכנסת גברים לבית.

הדבר היחיד שכתוב בהחלטה הנ"ל בהקשר זה הוא האמור בסעיף ח' בזו הלשון: "בית הדין לא התרשם כי יש מקום להוציא בשלב זה צו הרחקה כנגד אשה זרה שמתגוררת או מתארחת אצל האם." סעיף זה נכתב בהקשר לטענת האב, על בסיס סעיף 15(ד), "האישה מכניסה לבית אישה מאנגליה מלאת קעקועים, היא עושה ככל העולה על רוחה" וכו'.

מעבר להתייחסות הנ"ל לא מצאנו התייחסות כל שהיא בהחלטה נשואת הערעור הנוגעת להכנסת גברים לבית האם, ולכן חלק זה של הערעור מתייתר.

אומנם בסעיף 15 להסכם הנ"ל נקבע, שבית הדין ידון לאחר סידור הגט בכמה עניינים שבכללם האמור בסעיף קטן ד "בבקשת האיש להתייחס למצב בו האישה תכניס גבר אחר לבית – ביחס לילדים". אבל מכל מקום בפועל לא התקיים דיון על כך, מעבר לאותה 'אישה זרה' המוזכרת לעיל, ולא נקבע דבר בהקשר להכנסת גבר אחר לבית.

ומכל מקום לא נימנע מלומר שהגבלת האישה, שלא תכניס לאחר הגירושין אנשים זרים לביתה (שבו היא מתגוררת עם הילדים המשותפים) – אין לה מקום כלל אלא בהתקיים אחד משני הגורמים הבאים:

האחד הוא שהבית הוא בבעלות קניינית של הבעל, כולו או חלקו – מה שלא נתקיים בנדון דידן שבו מדובר בדירה שהאישה שוכרת ללא השתתפות כספית כל שהיא של האיש;

השני, אם יש חשש ממשי ומוצק, שהכנסת אותם אנשים זרים לבית שבו נמצאים הילדים יכולה להזיק להם, והמניע למגבלה הוא טובת הקטינים בלבד ולא הגבלת חירותה של האישה, וככל המבואר לעיל ביחס לסעיף 12 להסכם.

יש לנו להניח בוודאות שהכנסת סעיף זה להסכם הגירושין ומתן תוקף של פסק דין בנסיבות התיק נבע מהגורם השני של טובת הקטינים בלבד, וכפי שמובלט בסופו של הסעיף "ביחס לילדים".

כאמור, בסופו של דבר סעיף זה לא נדון כלל ולא נקבע בו דבר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ומכל מקום כל דיון לגבי סעיף זה יכול להתקיים רק במשקפיים של טובת הקטינים. משכך, האישה רשאית להכניס לביתה אדם אחר לשם היכרות לנישואין, או אנשי מקצוע לצורך תיקונים וכדומה, ולכל מטרה אחרת שאין בה כדי לפגוע בטובת הקטינים.

על אף שהדברים פשוטים וברורים הם הוסכמו מפורשות על ידי בא כוחו של המשיב. ובכך, גם חלק זה של הערעור מתייתר.

מסקנות והוראות

לפיכך, בהתאם לעולה מכל האמור, בית הדין קובע:

א. בית הדין האזורי יפנה לעובדת סוציאלית משירותי הרווחה ב[ב'], מקום מושבם של הקטינים, לקבלת תסקיר מעודכן שיוכח בשיתוף פעולה עם עובדת סוציאלית בית הכלא איילון, באשר להסדרי השהות של הקטינים עם אביהם ואופן קיומם ובכפוף לתנאי שירות בתי הסוהר. עד קבלת התסקיר יתקיימו ההסדרים במתכונת הנוכחית.

ב. באשר לאמור בסעיף 12 להסכם הגירושין ובהתאם לאמור בהחלטה נשואת הערעור בהקשר לסעיף זה, הערעור נדחה.

ג. באשר להכנסת אנשים זרים לבית האם שבו מתגוררים הקטינים, חלק זה של הערעור התייתר, בהעדר הוראה כל שהיא של בית הדין האזורי בעניין זה.

ד. דמי הערבות שהפקידה המערערת יוחזרו לה בהתאם לנהלים.

הרב ציון לוז-אילוז

מצטרפים למסקנות לעיל.

הרב אברהם שינדלר

הרב יעקב זמיר

א. נפסק כנ"ל.

ב. בית הדין סוגר את התיק.

ג. פסק הדין מותר לפרסום בהשמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום כ"ה במרחשוון התשפ"א (12.11.2020).

הרב ציון לוז-אילוז

הרב אברהם שינדלר

הרב יעקב זמיר

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה